

7. Кравченко О.П. Погляд конфліктолога на онтосинтез конфлікту. *Соціологічні дослідження*. 2004. №9. С.103-112.
8. Ложкин Г.В. Практическая психология конфликта. Киев: МАУП, 2000. 255 с.
9. Пірен М.І. Конфліктологія. Київ, 2003.
10. Уткин Э. А. Конфликтология. Теория и практика. Москва: Экмос, 2000. 153 с.
11. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. Москва, 1994.
12. Чумиков А. Н. Керування конфліктами. К.іів МАУП, 2003. 97 с.

УДК 159.922

Світлана Шевченко,
кандидат психологічних наук,
доцент, доцент кафедри психології
Мелітопольського ДПУ імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

Анна Дубовік,
студентка 4-го курсу спеціальності «Психологія»
Мелітопольського ДПУ імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ФАКТОР РЕГУЛЯЦІЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

У статті розглянуто особливості соціалізації підлітків як фактору регуляції їх поведінки, зазначено, що асоціальна поведінка є результатом несприятливого соціального розвитку неповнолітніх.

Ключові слова: соціалізація, асоціальна поведінка, підлітки, несприятливі умови.

Актуальність теми дослідження. Постійне зростання напруженості в соціальному житті нашого суспільства в останні роки, обумовлений неблагополучним економічним становищем, спричинив значне зростання різних відхилень в особистісному розвитку і поведінці підростаючих поколінь. Особливу тривогу цей процес викликає в підлітковому віці, коли він протікає найбільш гостро.

Зростає кількість підлітків невстигаючих у навчанні, вживають алкоголь і наркотики, вчиняють кримінальні проступки та кримінальні злочини. Все більше втягується підлітків у злочинний бізнес, продаж наркотиків і багато іншого. І все це змушує задуматися, адже від того, чим займається підліток у вільний час, як організовує своє дозвілля, залежить подальше формування його особистісних якостей, потреб, ціннісних орієнтацій, світоглядних установок, а в цілому визначає його положення в суспільстві. В проблеми асоціальної поведінки підлітків одним із факторів, що обумовлюють формування і розвиток цього способу поведінки та засвоєння його моделей, є сімейні відносини. Реакція батьків, принципи, типи та специфіка відносин між батьками і їх дітьми, стиль сімейного керівництва можуть виявитися важливими факторами, що визначають асоціальну поведінку дитини в сім'ї та поза її і впливають на його відносини з іншими людьми в зрілі роки.

Мета статті – теоретично дослідити особливості соціалізації підлітків як фактору регуляції їх поведінки.

Виклад основного матеріалу. При несприятливому соціальному розвитку і порушення соціалізації можуть виникнути різні форми асоціальної поведінки, які пов'язані не тільки з правопорушеннями і злочинами [56].

Все це свідчить про те, що асоціальна поведінка є результатом несприятливого соціального розвитку, порушенням соціалізації, що виникають на різних вікових етапах. Особливий пік таких порушень припадає на підлітковий вік, так званий маргінальний перехідний період від дитинства до зрілості [3, с.109].

Для пояснення природи асоціальної поведінки неповнолітніх надзвичайно важливим виявляється з'ясувати, яким чином відбувається засвоєння соціального досвіду, формування

внутрішньої системи регуляції поведінки індивіда, процес інтеріоризації, тобто переведення у внутрішній план різних соціальних групових норм і цінностей, які виступають в якості зовнішніх поведінкових регуляторів. Зрозуміло, що між зовнішніми і внутрішніми поведінковими регуляторами немає прямого, безпосереднього зв'язку. Зовні законотворча поведінка може утримуватися з почуття страху перед покаранням або, навпаки, суспільна трудова активність стимулюватися корисливими устремліннями. В такому випадку зняття зовнішнього контролю призводить до відмови від вимушеної поведінки і може виразитися в протилежних змінах поведінкових реакцій. Навпаки, внутрішні поведінкові регулятори змушують особистість іноді поступати і діяти всупереч груповим санкціям і очікуванням, "забувати" про можливі неприємні наслідки своїх вчинків або свідомо вибирати наступні суворі санкції засудження і покарання [7, с.19-24], [2, с.67].

Соціалізація, засвоєння соціального досвіду, в кінцевому рахунку, полягає не тільки в тому, щоб дати індивіду уявлення про соціальні норми, санкції і рольових приписах, але й перевести їх у внутрішній план, перетворити у внутрішні поведінкові регулятори [5, с.211-218].

Поряд з соціальними установками, відносинами, атитюдями в роботах вітчизняних психологів запропоновано в якості внутрішніх поведінкових регуляторів розглядати таке формування особистості, як спрямованість. Л. В. Божович пропонує розглядати під спрямованістю провідні мотиви-інтереси, переконання, світогляду особистості, що визначають внутрішню позицію особистості по відношенню до об'єктів соціального середовища і цілей життєдіяльності [1].

Така різноманітність пропонує різних авторами внутрішніх поведінкових регуляторів не випадково, бо вони діють у різних ситуаціях і сферах соціальної діяльності людини [6, с.21].

Спроба об'єднати ці різні регулятори, які діють у різних соціальних сферах, зроблена В.А. Ядовим. Він запропонував вдале рішення цієї проблеми у формі так званої диспозиційної концепції регуляції соціальної поведінки. Ієрархія диспозицій" тобто психологічних станів готовності до певних поведінкових дій, у свою чергу, визначається ієрархією потреб та ієрархією ситуацій, в яких ці потреби реалізуються, ступенем включеності в систему соціальних відносин. В. А. Ядов виділяє чотири рівні диспозицій [4, с.198].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, загальносоціальні детермінанти та інститути соціалізації є як би носіями зовнішньої системи різноманітних соціальних норм, ідеологічних, політичних, етичних, правових та суспільних, колективних, групових ціннісно-нормативних приписів, які виконують функцію зовнішніх регуляторів поведінки індивіда, які в процесі соціалізації повинні бути переведені у систему внутрішньої регуляції. Очевидно, що порушення процесу соціалізації, що призводять до різних відхилень у поведінці та свідомості індивіда, можуть відбуватися за рахунок різних дефектів, що виникають в будь-якій з ланок в ланцюгу соціально-психологічних детермінант. Однак несприятливі фактори, що зумовлюють соціальну дезадаптацію дітей, підлітків, можуть виходити не тільки з боку найближчого оточення. В результаті системного аналізу генезису асоціальної поведінки неповнолітніх, поряд з соціально-психологічними та психолого-педагогічними чинниками, були виявлені також несприятливі індивідуальні і особистісні особливості, що ускладнюють соціальну адаптацію індивіда. Їх вплив може і має бути попереджена системою превентивних заходів, що, в свою чергу, вимагає більш поглибленого і повного розкриття поняття психобіологічних передумов асоціальної поведінки.

Список використаної літератури

1. Андреева Г.М. Психология социального познания. Москва: Аспект-пресс, 2000. 228 с.
2. Гилинский Я.И. Стадии социализации индивида. *Человек и общество*. Вып.9. 2002. С.67
3. Головатий Н.Ф. Социология молодежи. Київ: МАУП, 1999. С. 109-115.
4. Клейберг Ю.А. Психология девиантного поведения. Москва: «Сфера», 2001. 160 с.

5. Ковалев А.И. Социализация личности: норма и отклонение. Москва, 2006. 376 с.
6. Методика диагностики и профилактики психологического неблагополучия в семье подростка (Методическое пособие для специалистов муниципальных служб) / за ред. Журавлева Е.А., Филиппова Е.Б., Анипович З.Н., Бойкова О.В., Кассий В.Ю. Кротова С.И., Козлова О.В., Беляева А.А. Москва: МГУ, 2003. 195с.
7. Психологические механизмы регуляции социального поведения / под ред. М.И. Бобневой, Е.В. Шороховой. Москва, 1999. 247 с.
8. Титов Б.А. Социализация детей, подростков и юношества в сфере досуга. Санкт-Петербург, 2008.

УДК 159. 922:72

Світлана Шевченко,
кандидат психологічних наук,
доцент, доцент кафедри психології
Мелітопольського ДПУ імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

Богдан Смірнов,
студент 4-го курсу спеціальності «Психологія»
Мелітопольського ДПУ імені Богдана Хмельницького
(м. Мелітополь, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

У статті розкрито наукові погляди на природу особистісної креативності, на теоретичному рівні проаналізовано особливості розвитку креативності в юнацькому віці.

***Ключові слова:** креативність, юнацький вік, творчі здібності, умови розвитку креативності.*

Актуальність теми дослідження. Однією з останніх тенденцій у сучасній психологічній науці є зростання інтересу до проблеми креативності особистості. Інтерес до даної проблеми обумовлений часом. Сучасне суспільство, переступило поріг третього тисячоліття, відводить особливу роль креативності кожної конкретної особистості. Щоб вирішити соціальні, екологічні, економічні та культурні проблеми, характерні для сьогодення дійсності, суспільству потрібні активні, творчо мислячі особистості. Держава, не здатна виявити і виховати творчих людей, не здатна модифікувати свою соціально-економічну систему. В даний час ця проблема стоїть особливо гостро через зростання ступеня соціальної невизначеності. У зв'язку з цим сучасним суспільством пред'являються підвищені вимоги до покоління, що вступає у життя. Здатність юнаків до несподіваного погляду на ситуацію природу речей, їх розкутість і сприйнятливість до нестандартних підходів у вирішенні проблем - це величезний капітал товариства. В умовах, коли кожна людина повинна бути конкурентоспроможним на ринку праці, тільки творчий підхід до будь-якої справи допоможе людині зайняти своє гідне місце в житті. Цим обумовлена **актуальність** означеною проблеми.

Мета статті - здійснити теоретичний аналіз розвитку особистісної креативності в юнацькому віці.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах проблема креативності особистості, джерел і факторів її розвитку набуває особливої актуальності і стає найважливішим напрямком наукових досліджень. Безліч робіт з цієї проблеми пов'язані з іменами зарубіжних психологів (Т. Амабайль, Ф. Барон, Дж. Гілфорд, Є. Торренс, З. Медник, Дж. Рензулли, А. Маслоу, Д. Роджерс, Р. Стернберг, Р. Уоллес, Д. Урбан, Е. Боно). У вітчизняній психології особливий внесок у дослідження цього напрямку внесли